

М.М. Вахнован
vahnowan@yandex.ru

Взаємозв'язок мовлення та пізнавальної сфери студентів у контексті оволодіння іноземною мовою

Vakhnovan M.M. The correlation of students' speech and cognitive sphere in the context of mastering a foreign language / M.M. Vakhnovan // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D.Maksymenko, L.A.Onufrieva. – Issue 27. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 91–102.

М.М. Вахнован. Взаємозв'язок мовлення та пізнавальної сфери студентів у контексті оволодіння іноземною мовою. У статті проаналізовано проблеми взаємозв'язку мовлення та пізнавальних процесів особистості крізь призму тісної взаємодії мислення і мовлення у контексті цілісної мовленнєво-мисленнєвої діяльності. Досліджено, що впродовж усього життя пізнавальні процеси і мовлення стають взаємозалежними та взаємодостатніми, а отже, оволодіння іноземною мовою є за своєю суттю свідомим процесом, що пояснює наявність взаємозв'язку між мовленням засобами іноземною мовою й пізнавальною сферою. З'ясовано, що будь-який найпростіший комунікативний акт передбачає наявність принаймні трьох пізнавальних процесів: пам'яті, уваги та мислення. Виявлено, що пам'ять відповідає за збереження інформації та її реактивацію за умови виникнення необхідності. Зазначено, що увага є засобом фокусування мовця на змісті повідомлення у процесі трансформації та допомагає в аналізі дискурсу з метою визначення моменту релевантності висловлення власної думки з метою підтримання чи завершення комунікативного акту. Доведено, що у процесі засвоєння мовленнєвого матеріалу мислення сприяє його смисловій організації, пам'ять – його фіксації. Показано, що на рівні мовленнєвої діяльності мислення забезпечує збір думок, а пам'ять – трансформацію думок в адекватну їм мовленнєву форму. Зроблено висновок, що мислення, єдність довготривалої та оперативної пам'яті, увага, увага є компонентами інтелектуальної діяльності студента. Важливим для досягнення високого результату в опануванні іноземною мовою є цілеспрямоване формування у студентів механізму осмислення, що не лише має позитивний результат для оволодіння мовою, але й впливає на розвиток пізнавальної сфери.

Ключові слова: мовлення, мислення, пізнавальна сфера особистості, пізнавальні процеси, сенситивність, увага, сприймання, пам'ять, увага.

М.Н. Вахнован. **Взаимосвязь речи и познавательной сферы студентов в контексте овладения иностранным языком.** В статье проанализированы проблемы взаимосвязи речи и познавательных процессов личности сквозь призму тесного взаимодействия мышления и речи в контексте целостной рече-мыслительной деятельности. Доказано, что на протяжении всей жизни познавательные процессы и речь становятся взаимозависимыми и взаимодостаточными, а следовательно, овладение иностранным языком является по своей сути сознательным процессом, объясняет наличие взаимосвязи между речью, выражаемой средствами иностранного языка, и познавательной сферой. Выяснено, что любой самый простой коммуникативный акт предусматривает наличие по крайней мере трех познавательных процессов: памяти, внимания и мышления. Выявлено, что память отвечает за хранение информации и её реактивацию при необходимости. Отмечено, что внимание является средством фокусировки говорящего на содержании сообщения в процессе трансформации и помогает в анализе дискурса с целью определения момента релевантности высказывания собственного мнения с целью поддержания или завершения коммуникативного акта. Доказано, что в процессе усвоения речевого материала мышление способствует его смысловой организации, память – его фиксации. Показано, что на уровне речевой деятельности мышление обеспечивает сбор мыслей, а память – трансформацию мыслей в адекватную им речевую форму. Сделан вывод, что мышление, единство долговременной и оперативной памяти, воображение, внимание являются компонентами интеллектуальной деятельности студента. Важным для достижения высокого результата в овладении иностранным языком является целенаправленное формирование у студентов механизма осмысления, который не только имеет положительный результат для овладения языком, но и влияет на развитие познавательной сферы.

Ключевые слова: речь, мышление, познавательная сфера личности, познавательные процессы, сенситивность, внимание, восприятие, память, воображение.

Постановка проблеми. Проблема взаємозв'язку мовлення та пізнавальних процесів особистості нерідко розглядається крізь призму тісної взаємодії мислення і мовлення у контексті цілісної мовленнєво-мисленнєвої діяльності (Л.С. Виготський, О.О. Леонтьєв, О.Р. Лурія, С.Л. Рубінштейн). Водночас, існують прогалини у розгляді мовлення як пізнавального процесу, що належить до цілісної пізнавальної сфери особистості, адже, за Л.С. Виготським, мовлення – це одна з вищих психічних функцій людини.

Поняття «мовлення» розглядається в науковій літературі з двох основних позицій: психологічної та психолінгвістичної. До категоріального апарату загальної психології належить поняття

мовленнєвої діяльності, що представлена сукупністю мовленнєвих дій та операцій (П.Я. Гальперін, О.О. Леонт'єв, С.Д. Максименко, І.Д. Пасічник), стимулюється певним мотивом, проходить стадії семантичного плану та внутрішнього мовлення і втілюється у зовнішнє мовлення індивіда (Л.С. Виготський, О.Р. Лурія).

У категоріальному апараті сучасної психолінгвістики поняття «мовлення» регулюється універсально-предметним кодом, який трактується як структура, що належить до пізнавальної сфери індивідів та визначає ефективність реалізації зовнішнього мовлення; універсальна та національно-специфічна структура, що характеризується стадіями сприймання, інтерпретації та породження (І.М. Горєлов, М.І. Жинкін, Л.В. Засєкіна). Водночас, мовлення здійснює безпосередній вплив на пізнавальний та особистісний розвиток осіб юнацького віку. У контексті навчання іноземній мові мовленнєва діяльність здійснюється в іншомовному середовищі і розглядається як основа психолого-педагогічних та психолінгвістичних технологій (В.П. Белянін, Б.В. Беляєв, О.О. Волобуєва, О.О. Залевська, І.О. Зимня, І.М. Румянцева, Т.М. Ушакова, Р.М. Фрумкіна).

Аналіз досліджень і публікацій. Питання особливостей процесів пізнання при вивченні іноземної мови завжди привертали увагу багатьох дослідників. Так, за С.Д. Максименко та О.О. Селівановою, мова є найскладнішою семіотичною системою, яка виконує функцію коду для збереження й передачі інформації та реалізується у мовленні. Власне мова – це засіб спілкування та мислення, що функціонує і втілюється у мовленні. Трактуння поняття «мова» у контексті психолінгвістики виходить за рамки розуміння її виключно як засобу взаємодії особистості із соціумом, що реалізується у мовленнєвій діяльності, оскільки основна увага зосереджується на структурній організації та закономірностях функціонування мови як системи, що задіяна у сприйманні та породженні мовлення [7, с. 5–10; 10, с. 97–99]. Відтак, у нашому дослідженні розуміємо мову не лише як семіотичну систему, функція якої полягає у вираженні понять, а й як індивідуальну систему концептів та дій (операцій), що використовуються мовцем в процесі сприймання та породження мовлення.

Мовлення перебуває у тісній взаємодії з особливостями людської психіки, оскільки його усвідомленість пов'язана зі свідомістю людини та процесами мислення; сприймання мовлення – одна з форм перцептивних здібностей; говоріння – організація

складних рухових актів; збереження та структурування мови – один із видів пам'яті.

Як показують результати аналізу наукових праць із проблеми взаємозв'язку мовлення і пізнавальної сфери особистості (Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, В. фон Гумбольдт, О.С. Кубрякова, Дж. Лакофф, Р.С. Немов, Т.М. Ушакова, М.О. Холодна, J. Field, R. Jeckendoff, R. Langacker та ін.), мовлення перебуває у тісній взаємодії з пізнавальними процесами індивіда. Пізнавальними є процеси, спрямовані на пізнання світу, до яких належать відчуття, сприймання, увага, пам'ять, мислення, уявлення та уява.

Однак у більшості наукових розвідок мало уваги приділено питанню оволодіння іноземною мовою активним суб'єктом пізнання, розгляду мовлення як пізнавального процесу, що належить до цілісної пізнавальної сфери особистості, розвитку пізнавальної сфери шляхом іншомовного мовлення. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Формулювання мети, завдань статті. Основними завданнями статті є з'ясування й аналіз проблем взаємозв'язку мовлення та пізнавальних процесів особистості крізь призму тісної взаємодії мислення та мовлення у контексті цілісної мовленнєво-мисленнєвої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи мовлення як явище, що характерне психіці людини, її вищу психічну функцію, його трактують як особливий психічний процес, який перебуває у тісному зв'язку з тими психічними процесами, що традиційно належать до когнітивних (пізнавальних) процесів: сприймання, увага та пам'ять, мислення та уява. Ці процеси входять як складова частина до будь-якої людської діяльності і забезпечують ту або іншу її ефективність. Пізнавальні процеси дозволяють людині завчасно намічати мету, плани і зміст майбутньої діяльності, програвати в думці хід цієї діяльності, свої дії і поведінку, передбачати результати своїх дій і управляти ними в міру виконання. Коли говорять про загальні здібності людини, то також мають на увазі рівень розвитку і характерні особливості її пізнавальних процесів, бо чим краще розвинуті у людини ці процеси, тим більшими можливостями вона володіє. Від рівня розвитку пізнавальних процесів студента залежить легкість і ефективність його навчання [1, с. 341].

Пізнавальні процеси здійснюються у вигляді окремих пізнавальних дій, кожна з яких є цілісним психічним актом, що

складається нероздільно зі всіх видів психічних процесів. Але один із них, звичайно, є головним, ведучим, що визначає характер певної пізнавальної дії. Тільки в цьому значенні можна розглядати окремо такі психічні процеси, як сприймання, пам'ять, мислення, уява. Так, у процесах запам'ятовування і заучування бере участь мислення у складній єдності з мовою; крім того, такі процеси є вольовими операціями і т.д. [3, с. 171–173].

Пізнавальні процеси мовців не лише впливають на породження та розвиток мовлення, але і є його органічними складовими. Віднесення цих процесів до вищих психічних функцій визначається поступальним характером розвитку і можливостями змінюватися у процесі соціального існування мовця. Низка вчених [1; 2; 4; 6] висловлюють думку, що з усіх пізнавальних процесів найбільших трансформацій зазнають довольна увага та пам'ять, логічне мислення та мовлення як системні психічні процеси, що мають біологічну основу та соціальний характер вираження.

Будь-який найпростіший комунікативний акт передбачає наявність принаймні трьох пізнавальних процесів: пам'яті, уваги та мислення.

Загальновідомо, що пам'ять відіграє важливу роль у формуванні іншомовної компетенції. Вченими було виявлено, що студенти часто не використовують механічні прийоми запам'ятовування нових лексичних одиниць, віддаючи перевагу побудові асоціативних зв'язків на основі семантичної близькості чи відмінності, що характерне логічному виду пам'яті. Механічна ж пам'ять має каузальний характер вираження, а тому не аналізується з точки зору домінуючої у студентів [5, с. 67–83]. Отже, можна припустити, що розвиток механічної пам'яті не є передумовою ефективного оволодіння англійською мовою як іноземною. Проведені в цьому напрямку дослідження показали, що існує різниця у гнучкості мислення (широті асоціацій, легкості трансформації від однієї теми дискусії до іншої), у глибині мислення (розуміння вербальної та невербальної інформації), у продуктивності мислення (обсяг власної мовленнєвої «продукції») та у здатності до логічних роздумів у студентів з різним рівнем білінгвізму.

Увага не є самостійним процесом. І в самоспостереженні, і в зовнішньому спостереженні вона відкривається як спрямованість і зосередженість будь-якої психічної діяльності на своєму об'єкті, лише як сторона або властивість цієї діяльності. Увага не має свого окремого і специфічного продукту. Її результатом є

поліпшення діяльності, до якої вона приєднується. Мимовільна увага встановлюється і підтримується незалежно від свідомого наміру людини. Довільна увага – це увага, в якій суб'єкт свідомо обирає об'єкт, на який вона спрямована, яка свідомо направляється і регулюється. Довільна увага розвивається з мимовільної. У той же час довільна увага переходить у мимовільну, вже не вимагаючи спеціальних зусиль. Мимовільна увага звичайно обумовлена безпосереднім інтересом. Вирішальне значення для організації уваги має вміння поставити завдання і так його мотивувати, щоб воно було сприйняте суб'єктом [2, с. 153–161].

Із метою формування нового акту довільної уваги потрібно разом із основною діяльністю давати завдання перевіряти її, вказуючи при цьому критерій і прийоми, загальний шлях і послідовність. Усе це слід починати не з уваги, а з організації контролю як певної зовнішньої наочної дії. Далі ця дія шляхом поетапного відпрацювання доводиться до розумової, узагальненої, скороченої і автоматизованої форми, в якій вона й перетворюється на акт уваги, що відповідає новому завданню [9, с. 172–175].

Увага в процесі оволодіння англійською мовою як іноземною характеризується сфокусованістю. Аналіз моделей уваги дозволяє виявити, що фокус уваги визначається фільтром, тобто розпізнається у процесі трансформації через сенсорний регістр. Надходження інформації до сенсорного регістра супроводжується процесом розпізнавання. Вихідна інформація набуває форми, придатної для обробки в короткотривалій чи робочій пам'яті, а пізніше, після наступного кодування та трансформації, надходить до довготривалої пам'яті. Аналіз інформації відбувається задовго до звернення на неї уваги мовця. Повідомлення розпізнається, визначається його значення, а лише потім усвідомлюється, причому обробка подразників відбувається в робочій пам'яті, яка запрограмована на визначення важливості та валідності інформації [4, с. 57–61].

Пам'ять відповідає за збереження інформації (в короткотривалій чи довготривалій пам'яті) та її реактивацію за умови виникнення необхідності. Увага є засобом фокусування мовця на змісті повідомлення у процесі трансформації та допомагає в аналізі дискурсу з метою визначення моменту релевантності висловлення власної думки з метою підтримання чи завершення комунікативного акту. У протилежному випадку немає підстав для ствердження, що мовленнєва діяльність була реалізована.

Центральним пізнавальним процесом є мислення. Воно забезпечує розуміння матеріалу, тобто виявлення істотних ознак,

рис і зв'язків. Розуміння – активний процес пошуку або конструювання смислу повідомлення, тексту, моделей, символів та інших форм існування знань і інформації, а також інтерпретації смислу дій і вчинків інших людей, законів, правил, ідей тощо. До розуміння ведуть такі мисленнєві процеси як аналіз, порівняння, узагальнення, конкретизація, абстрагування та ін. Якщо немає активного розгортання матеріалу (тобто мисленнєвої обробки), а тільки запам'ятовування, тоді й відтворення тексту відбувається без розуміння («Я ж розповів...»). Якщо лише зрозумів, але не може відтворити, бракує процесу запам'ятання, то вже інша відповідь: «Я розумію, але розповісти не можу...». Засвоєння вимагає активної розумової (пізнавальної) діяльності загалом (і мислення, і пам'ять). Засвоєння – це перетворення матеріалу у форму індивідуальної діяльності, у здатність застосовувати його при розв'язанні професійних завдань [6, с. 44–58].

Отже, у процесі засвоєння мовленнєвого матеріалу мислення сприяє його смисловій організації, пам'ять – його фіксації. На рівні ж мовленнєвої діяльності, коли відбувається остаточне вивчення мови, мислення забезпечує збір думок, а пам'ять – трансформацію думок в адекватну їм мовленнєву форму.

М.К. Кабардов на основі особливостей нервової системи диференціює два типи оволодіння англійською мовою як іноземною: комунікативний та не комунікативний. Студенти першого типу характеризуються значним обсягом слухового сприймання та слухової оперативної пам'яті, великою швидкістю актуалізації знань і обробки нової інформації, маючи успіх і за умови довільного та недовільного запам'ятовування. Успіх діяльності другого типу студентів визначається мимовільним запам'ятовуванням, за умови наявності зорового підкріплення вербального матеріалу [12, с. 183–189].

Відчуття та сприймання належать до одного сенсорно-перцептивного рівня психічного відображення, яке, у випадку дослідження зв'язку між рівнем розвитку мовлення та пізнавальними процесами мовців, передбачає вивчення не окремих якостей мовних одиниць, а їхнього значення [11, с. 54]. Уява у процесі здійснення мовленнєвої діяльності відповідає за формування не мнемічних образів, а образів уяви, оскільки в умовах оволодіння іноземною мовою передбачається трансформація результатів минулого досвіду мовців, а не лише їх збереження.

У світлі психолінгвістичних теорій (В.П. Белянін, Л.С. Виготський, Л.В. Засекіна, І.О. Зимня, О.О. Леонтьєв, Т.В. Чернігівська, Н. Хомський та ін.) основні пізнавальні процеси пред-

ставлені у двох етапах мовлення – сприйманні та породженні. Сприймання мовлення охоплює не лише сприймання як пізнавальний процес психічного відображення дійсності, а й інші процеси (мислення, пам'ять, увагу, уяву), які забезпечують цілісне осмислення та розуміння. Сприймання – це психічний процес, з якого починається пізнавальна діяльність. Власне сприймання передбачає обробку та утримування в пам'яті інформації. Слухове сприйняття, як і мислення, є провідним компонентом структури іншомовних здібностей. Відтак, розвиток слуху за допомогою фонетичних вправ та текстів для слухання є необхідною умовою розвитку інших пізнавальних процесів на всіх етапах вивчення англійської мови [1; 5; 6].

Роль мовлення у цілісній пізнавальній діяльності особистості дає можливість розглянути процес пізнавального розвитку особистості засобами мови й мовлення та сконструювати теоретичну модель розвитку пізнавальної сфери студентів, що має статус психолінгвістичної моделі. В основі сконструйованої теоретичної моделі лежать принципи психічного розвитку особистості: системність психіки, її неоднаковий розвиток за однаково створених умов, пластичність психіки та вікові особливості розвитку психіки.

Розвиток пізнавальної сфери студентів у теоретичній моделі описаний через взаємодію мовних (слово, речення, текст), психологічних (ментальний лексикон, структури речень, концептуальна система) та психолінгвістичних одиниць (асоціативних, конотативних, ситуативних, прототипових операцій, граматичних трансформацій, дій планування, реалізації та контролю мовлення) [12, с. 183–189].

Загалом, студентський вік – період складного структурування інтелекту, що є результатом сформованості розумових здібностей. Студенти вміло оперують складними мисленневими операціями (аналізом, синтезом, порівнянням, узагальненням, систематизацією, абстракцією, конкретизацією), маючи доволі розвинутий понятійний апарат [8, с. 213–219].

На підставі аналізу наукових праць О.О. Леонтьєва, Р.М. Фрумкіної, Ch. Osgood можна констатувати, що мовні одиниці зіставляються з мовою та мовним стандартом, тобто об'єктивно існуючою мовною системою і мовною нормою у конкретній соціальній групі; психологічні одиниці – це компоненти знання про мову, а психолінгвістичні одиниці – це оперативні одиниці породження і сприймання мовлення, які перебувають в ієрархічних відношеннях між собою [12, с. 183–189].

Мовленнєва діяльність у контексті оволодіння іноземною мовою передбачає особистісну трансформацію, однак паралельно з цим у мовця спостерігаються позитивні зміни в роботі як вищих психічних функцій, так і свідомості, у стратегіях подолання психологічного захисту.

Пізнавальна сфера мовця як психічно здорового суб'єкта мовленнєвої діяльності, який залучений до процесу оволодіння іноземною мовою, може зазнавати впливу. При цьому основоположною для нас є думка про те, що мовлення, зокрема іншомовне, нерозривно пов'язане з особистістю як суб'єктом пізнання, який оволодіває цим мовленням.

Висновки. Нами було досліджено, що упродовж усього життя пізнавальні процеси та мовлення стають взаємозалежними та взаємодостатніми, що пояснюється використанням засобів мови для вираження думок та для вирішення когнітивних проблем.

Отже, оволодіння іноземною мовою є за своєю суттю свідомим процесом, що пояснює наявність взаємозв'язку між мовленням засобами іноземною мовою та пізнавальною сферою.

У ході дослідження з'ясувалося, що будь-який найпростіший комунікативний акт передбачає наявність принаймні трьох пізнавальних процесів: пам'яті, уваги та мислення.

Нам стало відомо, що пам'ять відповідає за збереження інформації (в короткотривалій чи довготривалій пам'яті) та її реактивацію за умови виникнення необхідності. Увага є засобом фокусування мовця на змісті повідомлення у процесі трансформації та допомагає в аналізі дискурсу з метою визначення моменту релевантності висловлення власної думки з метою підтримання чи завершення комунікативного акту. В іншому випадку немає підстав для ствердження, що мовленнєва діяльність була реалізована.

Нами виявлено, що у процесі засвоєння мовленнєвого матеріалу мислення сприяє його смисловій організації, пам'ять – його фіксації. На рівні ж мовленнєвої діяльності, коли відбувається остаточне вивчення мови, мислення забезпечує збір думок, а пам'ять – трансформацію думок в адекватну їм мовленнєву форму.

Отже, мислення, єдність довготривалої та оперативної пам'яті, увага, увага є компонентами інтелектуальної діяльності студента. Вважаємо, що важливим для досягнення високого результату в опануванні іноземної мови є цілеспрямоване формування у студентів механізму осмислення, що не лише має по-

зитивний результат для оволодіння мовою, але й впливає на розвиток пізнавальної сфери.

Перспективи. Окреслені нами проблеми взаємозв'язку мовлення та пізнавальних процесів при вивченні іноземної мови не є вичерпними. Перспективою подальших досліджень є методика навчання іноземній мові в контексті активізації пізнавальних процесів під час її вивчення.

Список використаних джерел

1. Выготский Л.С. Избранные психологические исследования / Л.С. Выготский. – М. : АПН РСФСР, 1956. – 519 с.
2. Гальперин П.Я. Введение в психологию : [учебное пособие для вузов] / П.Я. Гальперин. – М. : Книжный дом «Университет», 1999. – 322 с.
3. Жинкин Н.И. Механизмы речи / Н.И. Жинкин. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1958. – 370 с.
4. Засекіна Л.В. Вступ до психолінгвістики: навчальний посібник / Л.В. Засекіна, С.В. Засекін. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2002. – 168 с.
5. Зимняя И.А. Психологические особенности начального овладения иностранным языком / И.А. Зимняя, А.А. Леонтьев // Вопросы обучения русскому языку иностранцев на начальном этапе. – М. : Русский язык, 1976. – 2-е изд. – 208 с.
6. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность / А.А. Леонтьев. – М. : Просвещение, 1969. – 214 с.
7. Максименко С.Д. Саморозвиток суб'єкта навчальної діяльності / С.Д. Максименко // Вісник Національного технічного ун-ту України. – 2001. – №3. – Кн. 1. – С. 5–10.
8. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрів і аспірантів/ Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
9. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1973. – 423 с.
10. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові («Мир сознания в языке») : Монографічне видання / О.О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
11. Хомский Н. Язык и мышление / Н. Хомский. – М. : Рус. яз., 1972. – 123 с.
12. Ширяева Т.М. Психологічні особливості оволодіння англійською мовою студентами-філологами / Т.М. Ширяева //

Сучасні психолого-педагогічні тенденції розвитку освіти у вищих навчальних закладах України : матеріали всеукр. наук.-теор. конф. (м. Хмельницький, 18-19 жовтня 2007 р.). – Хмельницький : Вид-во Нац. академії Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2007. – С. 183–189.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Vygotskij L.S. Izbrannye psihologicheskie issledovanija / L.S. Vygotskij. – M. : APN RSFSR, 1956. – 519 s.
2. Gal'perin P.Ja. Vvedenie v psihologiju : [uchebnoe posobie dlja vuzov] / P.Ja. Gal'perin. – M. : Knizhnyj dom «Universitet», 1999. – 322 s.
3. Zhinkin N.I. Mehanizmy rechi / N.I. Zhinkin. – M. : Izd-vo APN RSFSR, 1958. – 370 s.
4. Zasjejina L.V. Vstup do psiholingvistyky: navchal'nyj posibnyk / L.V. Zasjejina, S.V. Zasjejin. – Ostrog : Vydavnyctvo Nacional'nogo universytetu «Ostroz'ka akademija», 2002. – 168 s.
5. Zimnjaja I.A. Psihologicheskie osobennosti nachal'nogo ovladenija inostrannym jazykom / I.A. Zimnjaja, A.A. Leont'ev // Voprosy obuchenija russkomu jazyku inostrancev na nachal'nom jetape. – M. : Russkij jazyk, 1976. – 2-e izd. – 208 s.
6. Leont'ev A.A. Jazyk, rech', rechevaja dejatel'nost' / A.A. Leont'ev. – M. : Prosveshhenie, 1969. – 214 s.
7. Maksymenko S.D. Samorozvytok sub'jekta navchal'noi' dijal'nosti / S.D. Maksymenko // Visnyk Nacional'nogo tehničnogo un-tu Ukrai'ny. – 2001. – №3. – Kn. 1. – S. 5–10.
8. Podoljak L.G. Psihologija vyshhoi' shkoly: Navchal'nyj posibnyk dlja magistriv i aspirantiv/ L.G. Podoljak, V.I. Jurchenko. – K. : TOV «Fil-studija», 2006. – 320 s.
9. Rubinshtejn S.L. Problemy obshhej psihologi / S.L. Rubinshtejn. – M. : Pedagogika, 1973. – 423 s.
10. Selivanova O.O. Svit svidomosti v movi («Myr soznanya v jazyke») : Monografichne vydannja / O.O. Selivanova. – Cherkasy : Ju. Chabanenko, 2012. – 488 s.
11. Homskij N. Jazyk i myshlenie / N. Homskij. – M. : Rus. jaz., 1972. – 123 s.
12. Shyrjajeva T.M. Psihologichni osoblyvosti ovolodinnja anglijs'koju movoju studentamy-filologamy / T.M. Shyrjajeva // Suchasni psihologo-pedagogichni tendencii' rozvytku osvity u vyshhyh navchal'nyh zakladah Ukrai'ny : materialy vseukr. nauk.-teor. конф. (m. Hmel'nyč'kyj, 18-19

zhovtnja 2007 r.). – Hmel'nyč'kyj : Vyd-vo Nac. akademii' Derzh. prykordon. sluzhby Ukrai'ny im. B. Hmel'nyč'kogo, 2007. – S. 183–189.

M.M. Vakhnovan. The correlation of students' speech and cognitive sphere in the context of mastering a foreign language. The problems of the individual's speech and cognitive processes' correlation in terms of close interaction between thinking and speech in the context of coherent speech and mental activity are analyzed in the article. It is investigated that cognitive processes and speech become interdependent and intersuitable during our life, and thus mastering a foreign language is inherently a conscious process that explains the relationship between the speech by means of a foreign language and the cognitive sphere. It is figured out that any simple communicative act provides for at least three cognitive processes: memory, attention and thinking. It is clarified that the memory is responsible for maintaining the information and its reactivation if it is necessary. It is mentioned that the attention is a means of focusing on the content of the speaker's message in the transformation process and helps in the analysis of discourse to determine the relevance of an opinion's expression in order to maintain or complete the communicative act. It is proved that in the process of learning speech material, the thinking promotes its semantic organization, and the memory promotes its holding. It is made clear that at the level of verbal activity while the final language learning, the thinking provides a collection of thoughts, and the memory provides a transformation of ideas into the adequate linguistic form. It is concluded that the thinking, the unity of long-term and executive memory, the imagination, the attention are the components of the student's intellectual activity. The purposeful formation of students' understanding mechanism is important to achieve the high results in mastering a foreign language, and it not only has a positive outcome for language learning, but also affects the development of cognitive sphere.

Key words: speech, thinking, individual's cognitive sphere, cognitive processes, sensitivity, attention, perception, memory, imagination.

Received October 26, 2014

Revised November 10, 2014

Accepted December 04, 2014